

امیر محمودزاده مدیرعامل شرکت
بین المللی تحقیقاتی و مشاوره شاخص سازان
www.ssce.ir

مدیریت بلایای طبیعی و پدافند غیرعامل نیاز حال و ضرورت آینده

مراجعه به ادبیات موجود ما را با تعاریف بسیاری از توسعه پایدار مواجه می سازد. هریک از این تعاریف بر قسمتی از توسعه پایدار تاکید بیشتری کرده است. البته وجود دیدگاههای متفاوت در این زمینه سبب شده است برخی از تعاریف با هم مغایر باشند. متداول ترین تعریف پایداری، تعریفی است که کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه ارائه داده است. توسعه ای که نیازمندی های نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی های نسل آتی در تامین نیازهای خود برآورده می کند. کمیته توسعه سازمان ملل نیز تعریف خود را اینگونه ارائه می دهد: افزایش پایدار در تولید و با هدف تولید کالاها و خدماتی که به نیازهای اولیه مربوط بوده و کیفیت زندگی را ارتقاء می دهند. با توجه به تعاریف گفته شده از پایداری که تاکید بر تامین نیازهای نسل حاضر بدون لطمه زدن به توانایی نسل های آتی بر آن تاکید شده است یکی از شاخصه های اصلی این موضوع وجود امنیت، ثبات و آمادگی دفاعی در برابر حوادث و بلایای طبیعی در هسته های تجمع انسانی می باشد.

دفاع و داشتن آمادگی در برابر حوادث و بلایای طبیعی از ابتدا جزء لازمه های زندگی بشر بوده که به فراخور دوران تمدن بشری به روش های گوناگون بروز نموده است پس از دوران یکجانشینی و ایجاد کلان شهرها روش های مقابله و نحوه مدیریت آنها روش های پیچیده تری را می طلبد و موجب گردیده است تا مدیریت بلایای طبیعی و پدافند غیرعامل به علمی میان رشته ای و تلفیقی از روش های دانش مدیریت، مهندسی و نظامی با زیر شاخه های مختلف تبدیل شود. هدف از دفاع غیرعامل، استقرار فعالیت های اساسی، تامین نیازهای حیاتی، تداوم خدمت رسانی عمومی و تسهیل اداره کشور در شرایط تهدید، بحران و حفظ بنیه دفاعی در شرایط حملات خصمانه و مخرب دشمن از طریق اجرای طرح های دفاع غیرعامل و کاستن آسیب پذیری مستحکامات و تجهیزات حیاتی و حساس کشور است. دفاع غیرعامل بصورت کلی به مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت های ضروری، ارتقاء پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می گردد معرفی می شود.

در گذشته های نه چندان دور پدافند غیرعامل و مدیریت بحران به عنوان دو علم جدا از هم یکی از دیدگاه نظامی و دیگری از دیدگاه بلایای طبیعی بررسی می شد اما در حال حاضر این جدایی تبدیل به تعامل و ارتباط نزدیک شده است و در آینده ای نزدیک ارتباطات این دو علم به تعاملی دوطرفه و ایجاد یک علم مشترک تبدیل خواهند شد و

مشخص است نیاز جوامع بشری به پدافند غیرعامل و مدیریت بحران به عنوان یک دانش واحد به دلایل ذیل در اولویت برنامه کار مدیران قرار خواهد گرفت:

- حفظ قدرت اداره مردم
- دمیدن روح آرامش در جامعه
- حفظ جان و مال انسانها
- حفظ استمرار و خدمت دهی سیستم ها، دستگاهها و ساختارها
- افزایش عمر مفید سیستم ها، سازه ها و تجهیزات
- جلوگیری از بحران های ثانویه
- مدیریت صحنه
- تأمین نیازهای اساسی مردم
- تسهیل در مدیریت بحران
- پایداری سازی زیرساخت های سایبری
- پایدارسازی زیرساخت های شهری
- جابجایی، تخلیه و اسکان مردم

اهداف دفاع غیرعامل و مدیریت بحران عبارتند از:

- ۱- بالا بردن قابلیت بقا، استمرار عملیات و فعالیت های حیاتی و خدمت رسانی مراکز حیاتی، حساس، مهم نظامی و غیرنظامی کشور در شرایط وقوع بحران های طبیعی و جنگ.
- ۲- تقلیل آسیب پذیری و کاهش خسارت، صدمات تاسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی، مراکز حیاتی، حساس مهم نظامی و غیرنظامی کشور در برابر تهدیدات و بحران های طبیعی.
- ۳- صرفه جویی در هزینه ها و نیروی انسانی.
- ۴- تقویت قدرت بازدارندگی در برابر تهدیدات و بحران های طبیعی.
- ۵- افزایش آستانه تحمل مردم و نیروهای خودی در برابر تهدیدات و بحران های طبیعی.
- ۶- حفظ روحیه، انسجام و وحدت ملی و حفظ سرمایه های ملی کشور.
- ۹- حفظ تمامیت ارضی، امنیت ملی و استقلال کشور.

در مجموع می توان بیان داشت که نتایج استفاده از دفاع غیرعامل و مدیریت بحران عبارتند از:

الف- کشورهایی که توسعه دفاع غیرعامل و مدیریت بحران را به عنوان سیاست های راهبردی مستمر در دستور کار خود قرار می دهند هیچگاه در مظان اتهام تهدید برعلیه کشور های دیگر قرار نمی گیرند بلکه به عنوان کشوری پایدار و امن مورد توجه سایر کشورها از نظر سرمایه گذاری و ارتباطات بین الملل می باشند.

ب- استفاده از دفاع غیرعامل و مدیریت بحران به عنوان یک راهکار اصلی مدیریتی، باعث کاهش آسیب پذیری تهدیدات طبیعی و انسان ساز بر علیه کشور می شود.

پ- استفاده از دفاع غیرعامل و مدیریت بحران باعث کاهش نقاط آسیب پذیری درونی کشوری و تسهیل در بازتوانی این مناطق پس از بحران خواهد شد.

ث- دفاع غیرعامل و مدیریت بحران می تواند در کلیه سطوح مدیریتی، مهندسی و فنی آموزش داده شود. از مواردی که تاکنون بیان شد می توان به این موضوع پی برد که مدیریت بحران و پدافند غیرعامل در زمان حاضر رابطه ای نزدیک و تنگاتنگ دارا می باشند زیرا در هر حال در صورت وقوع هر نوع بحران چه از نوع طبیعی و چه از نوع انسان ساز و غیرطبیعی هدف اصلی متولیان مدیریت مجموعه شهری و در سطح کلان کشوری اداره مردم و بازگرداندن وضعیت غیرعادی ایجاد شده به وضعیت عادی و ایجاد امنیت پایدار برای ساکنین است و در پایان می توان نتیجه گیری نمود در آینده ای نزدیک مدیریت بلایای طبیعی و پدافند غیرعامل رابطه ای تنگاتنگ و حتی به احتمال قریب به یقین به دانش جدیدی با نام پایداری ملی تبدیل خواهد شد.